

**GINKGO BILOBA O`SIMLIGINING BOTANIK TAVSIFI, TARQALISHI
VA AHAMIYATI**

**BOTANICAL DESCRIPTION, DISTRIBUTION AND SIGNIFICANCE OF
GINKGO BILOBA PLANT**

**БОТАНИЧЕСКОЕ ОПИСАНИЕ, РАСПРОСТРАНЕНИЕ И ЗНАЧЕНИЕ
РАСТЕНИЯ ГИНКО БИЛОБА**

Andijon davlat pedagogika instituti

Tabiiy fanlar fakulteti Biologiya yo`nalishi

202-guruh talabasi **Xaydarova Nodirabonu Xayrullo qizi**

101-guruh talabasi **O`ktamjonova Farzona Ziyoyiddin qizi**

Annotatsiya: Ginkgo biloba (Ginkgo biloba) o`simligi — qadimiy va noyob daraxt turi bo`lib, bu o`simlik bugungi kunda mavjud bo`lgan yagona turidir. O`simlikning botanika tavsifi, tarqalishi va ahamiyati uning biologik xususiyatlari, ekosistemdagi roli hamda tibbiyotda ishlatilishi bilan bog`liqdir. Ginkgo biloba nafaqat o`zining tarixiy va ekologik ahamiyati bilan, balki farmatsevtik sohada ham katta o`rin tutadi. Ushbu maqolada Ginkgo bilobaning botanika tavsifi, dunyo bo`ylab tarqalishi va uning turli sohalardagi ahamiyati haqida batafsil ma`lumotlar keltiriladi.

Abstract: Ginkgo biloba (Ginkgo biloba) plant is an ancient and rare tree species, and this plant is the only species that exists today. The botanical description, distribution and importance of the plant is related to its biological properties, role in the ecosystem and its use in medicine. Ginkgo biloba occupies a great place not only in its historical and ecological importance, but also in the pharmaceutical field. This article provides detailed information about Ginkgo biloba's botanical description, worldwide distribution, and its importance in various fields.

Аннотация: Растение Гинкго двулопастный (Ginkgo biloba) — древний и редкий вид деревьев, и это растение — единственный вид, существующий сегодня. Ботаническое описание, распространение и значение растения связано с его биологическими свойствами, ролью в экосистеме и использованием в медицине. Гинкго двулопастный занимает большое место не только по своему историческому и экологическому значению, но и в фармацевтической сфере. В этой статье представлена подробная информация

о ботаническом описании гинкго двулопастного, его распространении по всему миру и его значении в различных областях.

Kalit soʻzlar: ekosistema, farmatsevtika, tibbiyot, tarixiy oʻsimlik, genetik xilma-xillik, biologik xilma-xillik, antioksidantlar, fotosintez.

Key words: ecosystem, pharmaceuticals, medicine, historical plant, genetic diversity, biological diversity, antioxidants, photosynthesis.

Ключевые слова: экосистема, фармацевтика, медицина, историческое растение, генетическое разнообразие, биологическое разнообразие, антиоксиданты, фотосинтез.

Ginkgo biloba, dunyoda faqat bitta turi mavjud boʻlgan oʻsimlik boʻlib, ginkgo oʻsimliklar oilasining yagona vakili hisoblanadi. Bu oʻsimlik qadimiy tarixga ega boʻlib, 250 million yildan koʻproq vaqt avval paydo boʻlgan. Ginkgo biloba oʻsimligi oʻtmishda keng tarqalgan boʻlsa-da, hozirgi kunda tabiiy sharoitda faqatgina Osiyo, xususan Xitoy va Yaponiya hududlarida uchraydi. Ginkgo bilobaning tarixi, morfologiyasi va ekologiyasi haqida maʼlumotlar faqatgina biologiya va botanika sohalarida emas, balki tibbiyot, ekologiya va tarixshunoslikda ham keng oʻrganilgan. Ginkgo biloba — ikki uyli, yaʼni erkak va urgʻochi daraxtlardan tashkil topgan oʻsimlik. U daraxt shaklida boʻlib, balandligi 20-35 metrga yetishi mumkin, baʼzan 50-60 metr balandlikka ham yetadi. Daraxtning yoshi va oʻsish surʼati juda sekin, ammo uzoq umr koʻruvchi xususiyatga ega. Ginkgo biloba oʻsimliklari 1000 yil va undan koʻproq vaqt davomida yashashi mumkin. Ginkgo bilobaning barglari keng, yozda yashil rangda boʻladi va kuzda sariqqa buranadi. Yaproqlari oʻzgacha shaklga ega boʻlib, ikki yarmdan tashkil topgan yelpigʻichga oʻxshash va yozda xiralashmaydi. Yaproqlarining bunday tuzilishi oʻsimlikni boshqa daraxtlardan farqlantiradi. Ginkgo tarkibida kuchli antioksidantlar, flavonoidlar, terpenoidlar, va boshqa biologik faol moddalar mavjud.

Tabiiy tarqalgan joyi Xitoyning maʼlum hududlarida boʻlishiga qaramay, Ginkgo biloba hozirda butun dunyoda, ayniqsa shahar atrofida, bogʻlarda va koʻcha chetlarida ekilgan. Bu daraxtning sovuqqa va ifloslangan havoga chidamliligi uni shahar muhitiga juda moslashtiradi. Ginkgo biloba oʻsimligi tabiiy sharoitda faqatgina Xitoy, Yaponiya va Koreya hududlarida uchraydi. Shu bilan birga, tarixan ginkgo oʻsimligi oʻtmishda boshqa hududlarda ham keng tarqalgan boʻlib, bugungi

kunda uning tarqalishi cheklangan. Ginkgo biloba o'simligining tabiiy yashash joylari toralashib, hozirgi kunda u asosan odamlar tomonidan madaniy tarzda ekiladi va qishloq xo'jaligida yetishtiriladi. Xitoyda ginkgo daraxtlari asrlar davomida madaniy o'simlik sifatida etishtirilgan va ayniqsa tabiiy dori vositalarida keng qo'llaniladi. Shu bilan birga, ginkgo o'simligi boshqa mamlakatlarda, masalan, Evropa va Shimoliy Amerikada bog'larda dekorativ o'simlik sifatida ekiladi. Bu o'simlik mo'tadil iqlim sharoitiga yaxshi moslashadi va qishning sovuqiga ham chidamli. Ginkgo biloba o'simligi ekologik jihatdan muhim ahamiyatga ega. Ginkgo daraxtlari uzoq umr ko'rishi va tez o'sishi bilan o'z atrofidagi ekosistemi uchun muhim rol o'ynaydi. Ular shaharlandirish jarayonida havo sifatini yaxshilash, tuproqni mustahkamlash va biologik xilma-xillikni ta'minlashda yordam beradi.

Ginkgo biloba o'simligining ahamiyati ko'p qirrali:

1. Ekologik ahamiyati: Ginkgo daraxtlari atmosferani tozalashga yordam beradi, karbonat angidridni so'rib olib, kislorod chiqaradi. Shuningdek, ularning soya berishi va havo sifatini yaxshilash xususiyati bor.

2. Salomatlikka foydasi: Ginkgo bilobaning mevalari va yaproqlaridan tayyorlanadigan preparatlar qon aylanishini yaxshilash, xotirani mustahkamlash va bosh miya faoliyatini yaxshilash xususiyatiga ega. Shu sababli, u ko'plab dorivor preparatlarda qo'llaniladi.

3. Tarixiy va madaniy ahamiyati: Ginkgo daraxtlari Xitoyda ming yillar davomida muqaddas daraxtlar sifatida e'tirof etilgan. Ular tinchlik va uzoq umr ramzilaridan biri hisoblanadi.

Ginkgo biloba o'simligining barglari va urug'lari xalq tibbiyotida uzoq vaqt davomida ishlatilgan. Bugungi kunda ginkgo ekstrakti ko'plab dori vositalarining tarkibiga kiradi va ularni xotira va aqlli faoliyatni yaxshilash, qon aylanishini yaxshilash, oksidlanishga qarshi va yallig'lanishga qarshi vosita sifatida ishlatish mumkin. Shuningdek, ginkgo ekstrakti Altsgeymer kasalligi kabi nevrologik kasalliklarni davolashda yordam beradi. Ginkgo daraxtlari atmosferani tozalashga yordam beradi, karbonat angidridni so'rib olib, kislorod chiqaradi. Shuningdek, ularning soya berishi va havo sifatini yaxshilash xususiyati bor. Ginkgo biloba o'simligi o'zining noyob va chiroyli tashqi ko'rinishi bilan bog'larda, xiyobonlarda va jamoat joylarida keng qo'llaniladi. Ginkgo daraxtining barglari kuzda oltin sariq rangga bo'yalib, sezilarli darajada chiroyli va diqqatni tortadi. Ginkgo biloba

o‘zining noyob xususiyatlari, shahar muhitiga moslashuvchanligi va salomatlikka foydalari bilan mashhur. Uning uzoq umr ko‘ruvchi va ekologik jihatdan foydali xususiyatlari uni butun dunyo bo‘ylab qadrlashga sabab bo‘ladi. Ginkgo daraxtlari nafaqat muhitni yaxshilashga, balki insonlar hayot sifatini oshirishga ham hissa qo‘shadi.

Xulosa: Ginkgo biloba o‘simligi nafaqat ekologik, balki tibbiy va madaniy ahamiyatga ega qadimiy daraxtdir. Uning botanik tavsifi, tarqalishi va turli sohalarda qo‘llanilishi o‘simlikni dunyodagi eng muhim va qadimiy organizmlardan biri sifatida ajratib turadi. Ginkgo biloba o‘simligi, uning tibbiy xususiyatlari va ekologik roli bilan insoniyatga katta foyda keltirishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O`E.Xo`janazarov, X.Mavlonov, J.S.Sadinov. Botanika O`simliklar Sistemikasi(2013) Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi.
2. C.M.Mustafayev ‘Botanika’. Toshkent ‘O`zbekiston’ 2024
3. ‘O`simliklar ensiklopediyasi’